

Силабус
освітнього компоненту
Сенсорна інтеграція в корекційній роботі з дітьми
з особливими освітніми потребами
2025-2026 навчальний рік

Освітня програма «Спеціальна освіта»
Спеціальність А6 Спеціальна освіта
Спеціалізація А6.01 Логопедія
Галузь знань А Освіта
Рівень вищої освіти другий (магістерський)

Викладачі	Лопатіна Ганна Олександрівна
Посилання на сайт	https://bdpu.org.ua/teachers/lopatina-ganna-oleksandrivna/
Контактний тел.	+380952213594 (Viber, Telegram, Instagram)
Е-mail викладача:	lopatina.hanna29@gmail.com
Графік консультацій	з 9.00 до 18.00 з понеділка по суботу включно

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

для денної форми навчання

Кількість кредитів/ годин	Лекції (годин)	Практичні заняття (годин)	Самостійна робота (годин)	звітність
3\90	10	10	70	екзамен

для заочної форми навчання

Кількість кредитів/ годин	Лекції (годин)	Практичні заняття (годин)	Самостійна робота (годин)	звітність
3\90	8	4	78	екзамен

Семестр: осінній/весняний

Мова навчання: українська, англійська

Ключові слова: дитина, порушення мовлення, сенсорна інтеграція, корекція

Мета та предмет ОК:

Метою викладання ОК є формування системи теоретичних знань, набуття практичних вмінь, навичок та методичних аспектів застосування сенсорної інтеграції в корекційній роботі з дітьми з особливими освітніми потребами.

Предметом ОК є вивчення основних принципів, методів та технік сенсорної інтеграції, їх роль та значущість у корекційному навчанні та реабілітації дітей з особливими освітніми потребами, а також методики впровадження цих підходів у педагогічний процес.

Компетентності та програмні результати навчання:

ЗК-8. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

СК-4. Здатність ефективно взаємодіяти з батьками, колегами, іншими фахівцями у процесі психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами на засадах партнерства.

СК-9. Здатність до організації безпечного і здоров'язбережувального освітнього середовища, у тому числі інклюзивного освітнього середовища.

РН-7. Робити фаховий внесок до професійних знань і практики та оцінювання результатів діяльності команди у сфері психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному освітньому середовищі, мотивувати учасників команди супроводу до досягнення спільних цілей.

РН-11. Здійснювати управління складною діяльністю у сфері спеціальної та інклюзивної освіти та у ширших контекстах, розробляти плани і заходи з їх реалізації, забезпечувати якість освіти, оцінювати ефективність і результативність діяльності.

РН-15. Надавати компетентні психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги особам різного віку з особливими освітніми потребами на основі проведення комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку.

Зміст ОК:

♦ Змістовий модуль 1. Теорія сенсорної інтеграції

Тема 1-2. Сенсорна інтеграція: теоретичні уявлення

Схематична репрезентація теорії сенсорної інтеграції. Дисфункція праксису. Порушення сенсорної модуляції. Положення теорії сенсорної інтеграції. Можливості залучення сенсорно-інтегративної теорії та практики.

Розвиток теорії сенсорної інтеграції: історія та дослідження. Сучасне розуміння теорії сенсорної інтеграції. Ефективність терапії, заснованої на теорії сенсорної інтеграції. Новий погляд на теорію сенсорної інтеграції. Модель терапії, заснованої на принципах теорії сенсорної інтеграції.

✦ Змістовий модуль 2. Порушення праксису та сенсорна модуляція

Тема 3. Порушення праксису

Схожість діагнозів та термінологія. Розвиток та особливості дітей з порушеннями праксису.

Порушення сенсорної інтеграції та порушення праксису. Тести на сенсорну інтеграцію та праксис.

Нейро анатомічні основи праксису та диспраксії. Ідеація. Планування. Виконання.

Роль відчуттів у русі та праксисі. Тактильна система. Пропріоцепція. Вестибулярна система. Зір. Переробка слухової інформації.

Терапевтичний процес. Оновлена теорія сенсорної інтеграції. Сучасні теорії моторної поведінки.

Тема 4. Модуляція та сенсорно-модуляторна дисфункція

Термінологія. Модуляція. Модуляція як фізіологічний процес клітинного рівня. Модуляція на рівні систем та поведінки.

Сенсорно-модуляторна дисфункція. Сенсорна модуляція та лімбічна система. Сенсорна модуляція та активність ЦНС. Сенсорно-модуляторна дисфункція та нейротрансмісія. Стрес та модуляція. Тактильний захист. Непереносимість вестибулярних та пропріоцептивних впливів, гравітаційна невпевненість, вестибулярна та пропріоцептивна гіпореактивність. Сенсорно-модуляторна дисфункція в інших сенсорних системах.

✦ Змістовий модуль 3. Оцінка сенсорно-інтегративної дисфункції

Тема 5. Сенсорна інтеграція та оцінка функціонування

Сенсорна інтеграція та оцінка функціонування. Тести на сенсорну інтеграцію та праксис. Повне обстеження: доповнення до SIPT. Оцінювання сенсорно-інтегративної дисфункції без використання SIPT.

Тема 6. Клінічна оцінка нейромоторної сфери. Оцінка переробки сенсорної інформації. Тактильний опитувальник для дітей молодшого шкільного віку

Клінічна оцінка нейромоторної сфери. Інтерпретація тестових балів та клінічних даних.

✦ Змістовий модуль 4. Планування та реалізація терапії. Теорія гри та сенсорна інтеграція

Тема 7. Процес планування та реалізації терапії

Задачі та можливості для дитини. Постановка цілей та реалізація задач. Визначення форми надання терапевтичних послуг. Планування терапії. Проведення терапії.

Тема 8. Теорія гри та сенсорна інтеграція

Гра: мета та задачі. Визначення гри в ігровій терапії. Організація ігрового середовища. Можливості гри в терапії.

Роль сенсорної інтеграції в грі. Принципи оцінки гри та роботи з недостатністю гри у пацієнтів із сенсорно-інтегративною дисфункцією.

✦ **Змістовий модуль 5. Від теорії до терапії**

Тема 9-10. Від теорії до терапії

Цілі та зміст. Активності для підсилення сенсорних відчуттів. Порушення сенсорної модуляції: сенсорний захист; гіпореактивність по відношенню до відчуттів; терапія, заснована на сенсорних відчуттях; активності, що забезпечують підсилені тактильні та пропріоцептивні відчуття; несенсорні програми.

Терапія при гравітаційній невпевненості. Терапія при нестерпності рухів. Терапія при поганому розрізненні сенсорних систем. Терапія при поступальній недостатності. Терапія при порушенні праксису. Терапія при аутизмі. Методичні вказівки для проведення терапії.

✦ **Змістовий модуль 6. Альтернативні та додаткові терапевтичні програми**

Тема 11-12

Альтернативні та додаткові терапевтичні програми

Підхід Вілбаргер до роботи з сенсорним захистом. Клінічне застосування сенсорної дієти. Програма самоконтролю «Готовність» (Alert Program). Водна терапія. Окуломоторний контроль. Слухова терапія. Краніосакральна терапія та міофасціальне розслаблення. Оточуюче середовище як засіб терапії.

Методи навчання:

✦ **Словесні методи:**

1. **Лекція з мультимедійним супроводом:** викладач презентує теоретичний матеріал, використовуючи презентації, відео- та аудіофрагменти для кращого засвоєння матеріалу.
2. **Техніка «Хто? Що? Коли? Де? Як?»:** аналіз конкретних кейсів через опитування та обговорення з метою розкриття всіх аспектів проблеми.
3. **Техніки активного слухання:** вправи на розвиток умінь ефективно слухати та аналізувати інформацію.
4. **Інтелектуальні розминки:** короткі вправи для активізації мислення перед основною частиною заняття.

✦ **Наочні методи:**

1. **Демонстрація спеціального обладнання:** практичний показ методів діагностики та корекції мовленнєвих порушень.

✦ **Практичні методи:**

1. **Вправи та case-study:** робота над конкретними ситуаціями з метою набуття практичних навичок.
2. **Лабораторні роботи:** практичні заняття з використанням спеціального обладнання та програмного забезпечення.

✦ Інтерактивні методи:

1. **Робота в парах або групах:** обмін досвідом, сумісний аналіз задач та розвиток комунікативних навичок.
2. **Мозковий штурм:** генерація ідей для розв'язання конкретних проблем або завдань.
3. **Рольова гра:** моделювання реальних ситуацій для підвищення ефективності освітнього процесу.
4. **Дискусії:** відкритий обмін думками на конкретні теми для розвитку критичного мислення.
5. **Індивідуальні навчальні проєкти:** самостійна робота над задачами, які вибиратимете самі або отримуватимете від викладача.

✦ Дистанційні методи:

1. **Онлайн-семінари через Zoom:** для здобуття додаткових навичок та консультацій.
2. **Moodle:** платформа для самостійної роботи, тестування та завдань.
3. **Google Apps:** використання Google Docs для спільної роботи над проєктами та Google Forms для опитувань і збору зворотного зв'язку.

Політика курсу:

Цей курс відзначається декількома унікальними особливостями, які спрямовані на те, щоб максимально ефективно ознайомити вас із сенсорною інтеграцією в корекційній роботі з дітьми з особливими освітніми потребами.

✦ Безпека:

- у разі ракетних ударів або інших надзвичайних ситуацій, первинним є ваша безпека. Якщо під час заняття оголошують повітряну тривогу, заняття буде негайно припинено, і ми домовляємось із вами про його перенесення на інший час або про асинхронну роботу.

- намагайтеся дотримуватися всіх інструкцій з безпеки, і як тільки можливо, повідомте про ваш стан та можливість продовжити навчання.

✦ Типи занять:

- лекції з мультимедійним супроводом: для того, щоб ви мали не лише теоретичні знання, а й зрозуміли, як все це виглядає на практиці.

- практичні заняття: ви отримаєте можливість відточувати набуті навички.

✦ Дистанційне навчання:

- використовуються платформи Moodle та Zoom.

✦ Zoom-заняття:

- для підвищення ефективності навчання та взаємодії між усіма учасниками, увімкнення відео є обов'язковим. Це допомагає мені як викладачу краще зрозуміти, чи зрозумілі для вас матеріал та методики, а також допомагає

зробити процес навчання більш особистісним. Якщо є вагомі причини, через які ви не можете увімкнути відео, будь ласка, заздалегідь повідомте мене про це.

✦ Інтерактивні методи:

- робота в групах та парах.
- Case-study, мозкові штурми, рольові гри.

✦ Домашнє завдання:

• будьте готові до регулярного домашнього завдання. Воно буде не лише теоретичним, а й практичним.

✦ Оцінювання:

• ваша успішність буде оцінюватися на основі виконаних завдань, активності на заняттях та презентації фінального проєкту.

✦ Дедлайни:

• важливо дотримуватися установлених дедлайнів, але якщо у вас є причини, пов'язані з надзвичайними обставинами (як-то ракетні удари, відсутність зв'язку тощо), дедлайни можуть бути переглянуті.

✦ Етика та дисципліна:

• я очікую, що ви будете дотримуватися академічної чесності та професійної етики. Політики використання штучного інтелекту в освітньому процесі БДПУ висвітлені тут – <https://doi.org/10.5281/zenodo.17184253>, я їх підтримую, і Вас прошу уважно ознайомитись.

• що стосується додаткових матеріалів, рекомендованої літератури та онлайн-ресурсів — все це викладено на Google Disk, а посилання на нього є на платформі Moodle та в нашій Telegram групі.

• Спілкуватись і вирішувати нагальні питання будемо в групі в Telegram, доки освітній процес триває не в стінах нашого БДПУ, і можливі різні форс-мажорні обставини, як то блекаут, локдаун, відсутність зв'язку тощо.

• Мені буде приємно бачити ваші обличчя і чути ваші голоси, тому за можливості прошу вмикати камери і бути активними учасниками освітнього процесу. Крім того, так я зможу через роки вас впізнавати на вулиці і радо привітатися!

Ці політики можуть бути доповнені або змінені в залежності від ситуації. Я, зі свого боку, теж дотримуватимусь всіх означених політик. Якщо у вас є будь-які питання або пропозиції, будь ласка, не соромтеся звертатися. З нетерпінням чекаю на нашу конструктивну взаємодію в процесі вивчення цієї захоплюючої дисципліни!

До зустрічі на заняттях!

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність:

✦ *Технічне та програмне забезпечення:*

1. Комп'ютери з високою продуктивністю для проведення онлайн-семінарів та вебінарів.
2. Спеціалізоване програмне забезпечення для аналізу рухів, таке як кінезіологічний софт.
3. Програмне забезпечення для моделювання сенсорних стимулів (наприклад, віртуальна реальність).
4. Проектор та екран для демонстрації наочних матеріалів.

✦ *Обладнання:*

1. Набори сенсорних іграшок та матеріалів для практичних занять.
2. Обладнання для сенсорної інтеграційної терапії: вібраційні подушки, гамаки, м'ячі для балансування тощо.
3. Адаптивні інструменти та пристосування для дітей з особливими потребами.
4. Набір засобів для тактильної стимуляції.

✦ *Наочність:*

1. Навчальні постери з анатомією сенсорних систем.
2. Відеоматеріали з показом різних методик сенсорної інтеграції.
3. Ілюстровані книги та підручники з сенсорної інтеграції.
4. Навчальні кейси: відео або описи реальних випадків з життя дітей, що пройшли корекційну роботу з використанням сенсорної інтеграції.

✦ *Додаткові Ресурси:*

1. Zoom: для проведення дистанційних занять.
2. Moodle: де ви знайдете всі необхідні матеріали для курсу, завдання та тести.
3. Google додатки та Canva: для спільної роботи над документами та презентаціями.

Система оцінювання та вимоги:

Є декілька способів оцінки та контролю вашого навчання в дисципліні «Сенсорна інтеграція в корекційній роботі з дітьми з особливими освітніми потребами». Не хвилюйтесь, все це робиться, щоб допомогти вам краще зрозуміти матеріал і подивитися, як ви можете його застосувати на практиці.

✦ **Поточний контроль:**

- **Усний контроль:** це може бути мозкова атака, де ви працюєте в команді для розв'язання конкретної проблеми, або ділова гра, де ви взаємодієте в сценаріях, які можуть статися в реальному житті.
- **Самоконтроль:** ви будете мати можливість самостійно оцінити свої знання або обговорити їх з товаришами по навчанні (пірінгова оцінка). Рефлексія — це ваш шанс подумати про те, як ви справляєтеся і що можете зробити краще.

- **Тестовий контроль:** тут можуть бути відкриті або закриті питання, які допоможуть вам і нам зрозуміти, як добре ви засвоїли матеріал.

Критерії оцінювання:

Ми дивимосся на декілька ключових аспектів:

- Ваше розуміння теорії і того, як її застосувати на практиці.
- Як добре ви можете обговорити і аргументувати свої думки.
- Якість вашої відповіді: чіткість, логічність, послідовність і так далі.
- Ваша здатність інтегрувати знання з інших дисциплін і застосовувати їх для розв'язання задач.

✦ Підсумковий контроль:

В кінці семестру буде екзамен, який охоплює все, що ми вивчали.

Як я оцінюватиму на екзамені:

12 **34** **Усний екзамен:** тут у вас є 30 білетів на вибір. В кожному білеті три питання: два з теорії і одне практичне. АБО

12 **34** **Письмовий екзамен:** 25 тестових питань (закриті та відкриті). Кожне питання оцінюється в 1 бал. Плюс ще є індивідуальне практичне завдання на 25 балів.

Мінімум і максимум балів:

- Щоб взагалі сісти на екзамен, треба набрати хоча би 25 балів протягом семестру.
- Максимум, який можна набрати на самому екзамені — 50 балів.

✦ Як рахують загальний бал:

- Бали за поточний контроль + бали за самостійні роботи (макс. 50)
- Плюс бали за екзамен (тест+ІНДЗ) (макс. 50)

У кінці можна набрати 100 балів, якщо у вас все ідеально.

Сподіваюся, тепер усе зрозуміло!

Список рекомендованих джерел

Основні

1. Ayres, A. J., Robbins, J. (2005). Sensory Integration and the Child: Understanding Hidden Sensory Challenges. USA: Western Psychological Services.
2. Isbell, C., Isbell, R. T. (2007). Sensory Integration: A Guide for Preschool Teachers. USA: Gryphon House.
3. Lane, S. J., Bundy, A. C. (2019). Sensory Integration: Theory and Practice. USA: F. A. Davis Company.
4. Simpson Otr L Mha, P. L. (2013). Sensory Integration: Now That Makes Sense!. USA: AuthorHouse.
5. Sutton, S., Aquilla, P., Yack, E. (2015). Building Bridges Through Sensory Integration, 3rd Edition: Therapy for Children with Autism and Other Pervasive Developmental Disorders. USA: Sensory World.

6. Walk, R. D. (2013). Intersensory Perception and Sensory Integration. USA: Springer US.

7. Лопатіна Г.О., Мицик Г.М. Методичний комплект для комплексного логопедичного обстеження дитини дошкільного віку. Запоріжжя: БДПУ; Київ: ФОП Самченко А.М., 2024. 230 с.+28 с.

Додаткові

8. Гуміна А.О, Лопатіна Г.О. Розвиток навичок самостійності у дітей з аутизмом \ Гуміна А.О, Лопатіна Г.О. \ матеріали VI Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Наука III тисячоліття : пошуки, проблеми, перспективи розвитку» (20-21 квітня 2023 року) : збірник тез. Бердянськ : БДПУ, 2023. С. 110-112.

9. Заплатинська А.Б. Напрями формування та корекції процесів сенсорної інтеграції у дітей із церебральним паралічем. Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Соціально-педагогічна. 2012. Вип. 20(2). С. 291-299.

10. Заплатинська А.Б. Становлення поняття «сенсорна інтеграція» у корекційній педагогіці. Корекційна та соціальна педагогіка і психологія. 2013. Вип. 23 (1). С. 48-57.

11. Інклюзивна освіта: рівні права – рівні можливості / за ред. Г. О. Лопатіної; О. І. Гуренко, Н. М. Захарова, Л. І. Казанцева та ін. Бердянськ : БДПУ, 2017. 146 с.

12. Лопатіна Г. О., Сичікова Я. О., Цибуляк Н. Ю. Європейський досвід тьюторства в освіті. Стан та тенденції розвитку науки, освіти, технологій і суспільства: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Умань, 3 грудня 2022 р.). Умань: ЦФЕНД, 2022. С. 12-13.

13. Лопатіна А. А., Лындина Е. Ю. Взаимосвязь с родителями как условие успешной логопедической работы. Культурно-оздоровительные услуги в учреждениях образования и досуга: опыт, проблемы, перспективы: сб. науч. статей и материалов; под ред. И. А. Кувшиновой, Е. Б. Плотниковой. МаГУ, 2011. С. 85-91.

14. Лопатіна А. А. Использование элементов самомассажа в коррекционно-логопедической работе с детьми. Культурно-оздоровительные услуги в учреждениях образования и досуга: опыт, проблемы, перспективы : сб. науч. статей и материалов ; под ред. И. А. Кувшиновой, В. А. Чернобровкина. МаГУ, 2012. С. 95-100.

15. Лопатіна Г. О., Линдіна Є. Ю. Використання здоров'язберезувальних технологій в умовах дошкільного навчального закладу. Зб. наук. пр. Всеукр. наук.-практ. конф. [«Педагогіка здоров'я»]. Х. : ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2011. С. 131-140.

16. Мосієнко О. В., Лопатіна Г.О. Формування соціально-побутових навичок у дітей з особливими освітніми потребами \ Мосієнко О. В., Лопатіна Г.О. \ матеріали VI Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

«Наука III тисячоліття : пошуки, проблеми, перспективи розвитку» (20-21 квітня 2023 року) : збірник тез. Бердянськ : БДПУ, 2023. С. 181-183.

17. Скрипник Т. Сенсорна інтеграція як підґрунтя цілісного розвитку дітей з аутизмом. Особлива дитина: навчання і виховання. 2016. Вип. 4 (80). С.24-31.

18. Фаласеніді Т.М., Козак М.Я. Порушення сенсорної інтеграції у дітей з особливими потребами. Молодий вчений. 2017. №9 (49).

19. Шевцов А.Г., Заплатинська А.Б. Сенсорна інтеграція в системі медико-психолого-педагогічного реабілітування осіб з обмеженнями життєдіяльності // Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського державного університету імені Івана Огієнка. Серія: соціально-педагогічна. Вип. 12. Кам'янець-Подільський «Аксиома», 2009. С. 133-137.

20. Children With Disturbances in Sensory Processing: A Pilot Study Examining the Role of the Parasympathetic Nervous System / Roseann C. Schaaf, Lucy Jane Miller, Duncan Seawell, Shannon O'Keefe // American Journal of Occupational Therapy, July/August 2003, Vol. 57. P. 442-449.

21. Isaacs P. Sensory issues and autism: an insider's guide / P. Isaacs. – Електронний ресурс <https://senmagazine.co.uk/articles/articles/senarticles/aninsider-s-guide-to-sensory-issues-and-autism> 16.

22. Lopatina Hanna. Didactic visualization as a means of forming the speech personality of a child with a speech disorder. Innovative Approaches to Ensuring the Quality of Education, Scientific Research and Technological Processes. Monograph. Edited by Magdalena Gawron-Łapuszek Yana Suchukova. Katowice: Publishing House of University of Technology. 2021. P. 309-315.

23. Suchikova, Y., & Berdyansk State Pedagogical University. (2025). Політика використання штучного інтелекту в освітньому процесі Бердянського державного педагогічного університету. Zenodo. <https://doi.org/10.5281/zenodo.17184253>

Інтернет-ресурси

1. <https://edu.bdpu.org/>
2. <https://dspace.bdpu.org.ua>